ĢENERĀLADVOKĀTES ELEANORAS ŠARPSTONES [*ELEANOR SHARPSTON*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2011. gada 20. oktobrī[1]

Apvienotās lietas C-7/10 un C-9/10

Staatssecretaris van Justitie
pret
Tayfun Kahveci (C-7/10)
Staatssecretaris van Justitie
pret
Osman Inan (C-9/10)

(Raad van State (Nīderlande) lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu)

EEK un Turcijas Asociācijas līgums — Uzturēšanās tiesības — Darba ņēmēja, kurš ir Turcijas pilsonis un kurš ir ieguvis uzņemošās dalībvalsts pilsonību, ģimenes locekļi — Naturalizācijas datums

1. Šie lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas uz EEK un Turcijas Asociācijas padomes Lēmumu Nr. 1/80 (turpmāk tekstā – "Lēmums Nr. 1/80")[2] un it īpaši šī lēmuma 7. pantu (turpmāk tekstā – "7. pants").

2. Abās lietās Tiesai ir jālemj par šī panta piemērošanu attiecībā uz darba ņēmēju, kurš ir Turcijas pilsonis un kurš ir likumīgi nodarbināts uzņemošās dalībvalsts darba tirgū, un kuram pēc tam pievienojās viņa ģimenes locekļi. Tomēr darba ņēmējs, kurš ir Turcijas pilsonis, pirms šo ģimenes locekļu ierašanās, saglabājot savu sākotnējo pilsonību, ieguva uzņemošās dalībvalsts pilsonību. Vai šīs naturalizācijas kārtībā iegūtas uzņemošās dalībvalsts pilsonības dēļ ģimenes locekļi zaudē tās tiesības, kuras pretējā gadījumā uz tiem attiektos saskaņā ar 7. pantu?

Atbilstošās tiesību normas

EEK un Turcijas Asociācijas līgums

3. EEK un Turcijas Asociācijas līgums (turpmāk tekstā – "Asociācijas līgums")[3] stājās spēkā 1963. gadā. Tā 12. pantā ir noteikts, ka "līgumslēdzējas puses vienojas vadīties pēc [LESD 45., LESD 46. un LESD 47. panta] nolūkā pakāpeniski panākt darbinieku brīvu pārvietošanos to starpā".

1 — Oriģinālvaloda – angļu.

2 — 1980. gada 19. septembra Lēmums Nr. 1/80 par asociācijas izveidošanu, ko ir pieņēmusi Asociācijas padome, kura nodibināta ar Līgumu, ar ko izveido asociāciju starp Eiropas Ekonomikas Kopienu un Turciju. Šis Lēmums – tāpat kā tālāk 3. un 5. zemsvītras piezīmē minētais Asociācijas līgums un Papildu protokols – nav publicēts *Oficiālajā Vēstnesī*, bet ir atrodams Eiropas Savienības Publikāciju biroja krājumā: EEK un Turcijas Asociācijas līgums un protokoli un citi pamatlikumi, Brisele, 1992.

3 — Līgums, ar kuru izveido asociāciju starp EEK un Turciju, kas parakstīts Ankarā 1963. gada 12. septembrī (OV 1977, L 361, 29. lpp.).

4. Asociācijas līguma 2. panta 3. punktā ir noteikts, ka asociācijas izveide ietver sagatavošanās posmu, pārejas posmu un nobeiguma posmu [4].

5. Viens no pārejas posma īstenošanas pasākumiem bija Asociācijas līguma Papildu protokola parakstīšana šī līguma līgumslēdzēju pušu starpā 1970. gadā [5]. Šī protokola 36. pantā ir noteikts, ka darba ņēmēju brīvu pārvietošanos starp dalībvalsti un Turciju nodrošina pakāpeniski saskaņā ar Asociācijas līguma 12. pantā izklāstītajiem principiem. Tajā ir arī paredzēts, ka saskaņā ar līgumu izveidotā Asociācijas padome lemj par šajā ziņā vajadzīgajiem noteikumiem.

Lēmums Nr. 2/76

6. Ar Asociācijas padomes Lēmumu Nr. 2/76 [6] tika noteikta virkne pasākumu, kas paredzēti, lai ieviestu līguma tiesību normas, kas attiecas uz darba ņēmēju brīvu pārvietošanos. Tomēr tam bija samērā šaura piemērojamība.

Lēmums Nr. 1/80

7. Lai īstenotu Asociācijas līguma 12. panta un Papildu protokola 36. panta noteikumus [7], Asociācijas padome pieņēma Lēmumu Nr. 1/80. Saskaņā ar tā preambulas trešo apsvērumu ar šo lēmumu sociālajā jomā tiek paredzēts uzlabot sistēmu, ko izmanto darba ņēmēji un to ģimenes locekļi, salīdzinot ar sistēmu, kas noteikta ar Lēmumu Nr. 2/76.

8. Lēmuma Nr. 1/80 6. un 7. pants ir ietverti tā II nodaļas "Sociālie noteikumi" I iedaļā, kas attiecas uz "Jautājumiem saistībā ar darba ņēmēju nodarbinātību un brīvu pārvietošanos". 6. panta 1. punktā (turpmāk tekstā – "6. panta 1. punkts") ir noteikts:

"Ievērojot 7. panta noteikumus par ģimenes locekļu brīvu pieeju darba tirgum, darba ņēmējam – Turcijas pilsonim, kurš ir likumīgi nodarbināts dalībvalsts darba tirgū:

— pēc viena likumīgi nostrādāta gada ir tiesības šajā dalībvalstī pagarināt darba atļauju pie tā paša darba devēja, ja tam ir brīva darba vieta;

— pēc trīs likumīgi nostrādātiem gadiem un ievērojot priekšroku, kas piešķirama darba ņēmējiem no Kopienas dalībvalstīm, ir tiesības šajā dalībvalstī pieņemt darba piedāvājumu līdzīgam darbam pie cita darba devēja pēc paša izvēles, ja šis piedāvājums ir izteikts normālos apstākļos un reģistrēts šīs dalībvalsts nodarbinātības dienestos;

— pēc četriem likumīgi nostrādātiem gadiem šajā dalībvalstī ir brīva pieeja jebkuram atalgotam darbam pēc paša izvēles."

9. 7. pantā ir noteikts:

"Dalībvalstī likumīgi nodarbināta darba ņēmēja, kas ir Turcijas pilsonis, ģimenes locekļiem, kuri saņēmuši atļauju viņam pievienoties:

— ir tiesības, ar nosacījumu, ka darba ņēmējiem no Kopienas dalībvalstīm tiek dota priekšroka, pieņemt jebkuru darba piedāvājumu, ja vien tie šajā valstī likumīgi ir nodzīvojuši vismaz trīs gadus;

4 — Pirmais un otrais posms noslēdzās attiecīgi 1973. gada 1. janvārī, spēkā stājoties tālāk 5. zemsvītras piezīmē minētajam Papildu protokolam, un 1995. gada 31. decembrī, spēkā stājoties 1995. gada 22. decembra Lēmumam Nr. 1/95 par Muitas savienības noslēguma posma uzsākšanu (OV 1996, L 35, 1. lpp.).

5 — Papildu protokols, kas parakstīts Briselē 1970. gada 23. novembrī un kas Kopienas vārdā noslēgts, aprobēts un apstiprināts ar 1972. gada 19. decembra Padomes (EEK) Regulu Nr. 2760/72 (OV L 293, 1. lpp., OV Īpašais izdevums latviešu valodā, 11. sēj., 41. un 42. lpp.).

6 — Asociācijas padomes 1976. gada 20. decembra Lēmums Nr. 2/76 par Asociācijas Līguma 12. panta īstenošanu.

7 — Skat. 2003. gada 8. maija spriedumu lietā C-171/01 *Wählergruppe Gemeinsam* (*Recueil*, I-4301. lpp., 64. punkts).

— ir brīva pieeja jebkuram atalgotam darbam pēc to izvēles, ja vien tie šajā valstī likumīgi ir nodzīvojuši vismaz piecus gadus.

[..]"

10. Šajā pašā Lēmuma Nr. 1/80 iedaļā 14. panta 1. punktā ir noteikts:

"Šīs sadaļas noteikumi ir piemērojami, ievērojot ierobežojumus, kas pamatoti ar sabiedriskās kārtības, sabiedrības drošības un veselības aizsardzības apsvērumiem."

Eiropas Savienības tiesības

11. Direktīvas 2004/38[8] 27. panta 2. punktā ir paredzēts:

"Pasākumi, ko veic sabiedriskās kārtības vai valsts drošības apsvērumu dēļ, atbilst proporcionalitātes [samērīguma] principam un pamatojas tikai uz attiecīgā indivīda personisko darbību [rīcību]. Iepriekšējas kriminālas sodāmības pašas par sevi nav pamatojums šādu pasākumu veikšanai.

Attiecīgā indivīda personiskajai darbībai [rīcībai] jārada faktiski, attiecīgajā brīdī esoši un pietiekami nopietni draudi, kas skar vienu no sabiedrības pamatinteresēm. Nav pieņemami apsvērumi, kas atdalīti no konkrētā gadījuma iezīmēm vai pamatojas uz vispārējas profilakses [prevencijas] apsvērumiem."

Valsts tiesiskais regulējums

Vreemdelingenwet 2000

12. Saskaņā ar *Vreemdelingenwet* 2000 (2000. gada Ārvalstnieku likums, turpmāk tekstā – "*Vw* 2000") 18. panta 1. punkta e) apakšpunktu pieteikumu par pagaidu uzturēšanās atļaujas termiņa pagarināšanu var noraidīt, ja ārvalstnieks, kurš iesniedz pieteikumu, apdraud sabiedrisko kārtību. 19. pantā ir noteikts, ka pagaidu uzturēšanās atļauju var atsaukt saskaņā ar jebkuru no 18. panta 1. punktā norādītajiem iemesliem.

13. Saskaņā ar *Vw* 2000 67. panta 1. punkta b) apakšpunktu ar Valsts sekretāra lēmumu ārvalstnieks var tikt atzīts par nevēlamu, ja pēdējais ir notiesāts ar spēkā stājušos tiesas spriedumu par noziedzīgu nodarījumu, par kuru var tikt piespriests brīvības atņemšanas sods uz trim vai vairākiem gadiem. Saskaņā ar 67. panta 3. punktu ārvalstnieks, kas atzīts par nevēlamu, nevar Nīderlandē uzturēties likumīgi.

Vreemdelingenbesluit 2000

14. *Vreemdelingenbesluit* 2000 (2000. gada Ārvalstnieku noteikumi, turpmāk tekstā – "*Vb* 2000") 3.86. panta 1. punkta d) apakšpunktā ir noteikts, ka pieteikumu par pagaidu uzturēšanās atļaujas termiņa pagarināšanu var noraidīt saskaņā ar *Vw* 2000 18. panta 1. punkta e) apakšpunkta noteikumiem, ņemot vērā draudus sabiedriskajai kārtībai, ja ārvalstnieks citu starpā ir notiesāts ar spēkā stājušos tiesas spriedumu par noziedzīgu nodarījumu, par kuru var tikt piespriests brīvības atņemšanas sods uz trim vai vairākiem gadiem, un kuram piemērots brīvības atņemšanas sods uz laiku, kas atbilst termiņam, kas ir paredzēts 3.86. panta 2. punktā, kurā ir noteikta mainīga skala, ņemot vērā attiecīgās personas uzturēšanās ilgumu Nīderlandē.

8 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīva 2004/38/EK par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK (OV L 158, 77. lpp., ar labojumu OV 2004, L 229, 35. lpp.).

Faktiskie apstākļi un prejudiciālie jautājumi

Lieta C-7/10

15. T. Kahveci [*T. Kahveci*], Turcijas pilsonis, ieradās Nīderlandē 1999. gadā, kad viņam tika piešķirta pagaidu uzturēšanās atļauja. Ar 1999. gada 1. decembra lēmumu viņam tika izsniegta uzturēšanās atļauja ar ierobežojumu "uzturēšanās pie sievas R. Kahveci [*R. Kahveci*]". 2001. gada 1. aprīlī šai atļaujai tika noteikts parastās pagaidu uzturēšanās atļaujas statuss, un tās termiņš pēdējo reizi tika pagarināts līdz 2009. gada 12. martam.

16. 2004. gada 24. jūnijā Nīderlandē T. Kahveci tika notiesāts par slepkavības mēģinājumu un par līdzdalību personas nelikumīgā brīvības atņemšanā. Brīvības atņemšanas sods, kuru nevar piemērot nosacīti, viņam tika piespriests uz sešiem gadiem un deviņiem mēnešiem, kas ir termiņš, kurš pārsniedz *Vb* 2000 3.86. panta 2. punktā noteikto periodu, ņemot vērā viņa uzturēšanās ilgumu Nīderlandē.

17. T. Kahveci sieva ir dzimusi Nīderlandē darba ņēmēja, kas ir Turcijas pilsonis un kas atbilst 6. panta 1. punkta prasībām, ģimenē; pie saviem vecākiem viņa dzīvoja vairāk nekā piecus gadus. 1999. gada 3. jūnijā, pirms T. Kahveci iebraukšanas Nīderlandē, viņa, saglabājot savu Turcijas pilsonību, ieguva Nīderlandes pilsonību. Nav strīda par to, ka viņa ir likumīgi nodarbināta Nīderlandes darba tirgū un ka T. Kahveci dzīvoja pie viņas līdz apcietināšanai.

18. Ar 2007. gada 20. marta lēmumu, ar kuru T. Kahveci tika atzīts par nevēlamu, Valsts sekretārs atsauca arī viņam piešķirto uzturēšanās atļauju. Šis lēmums tika pamatots ar *Vw* 2000 67. panta 1. punkta b) apakšpunktu.

19. Iesniedzot sūdzību par šo lēmumu, T. Kahveci norāda, ka Valsts sekretārs kļūdaini nav ņēmis vērā viņa iespējamās uzturēšanās tiesības saskaņā ar 7. pantu. Ja Valsts sekretārs tās būtu ņēmis vērā, viņam būtu jāpiemēro Direktīvas 2004/38 27. panta 2. punktā [9] paredzētā aizsardzība, kas attiecas uz personām T. Kahveci situācijā.

20. Ar 2007. gada 28. decembra lēmumu Valsts sekretārs noraidīja šo sūdzību, jo T. Kahveci pieteikuma par sākotnējās uzturēšanās atļaujas piešķiršanu iesniegšanas laikā viņa sieva jau bija Nīderlandes pilsone. No tā izriet, ka ne viņa, ne viņas ģimenes locekļi nevar pamatoties uz Lēmuma Nr. 1/80 noteikumiem.

21. T. Kahveci iesniedza apelācijas sūdzību *Rechtbank's-Gravenhage* (Hāgas apgabala tiesa), kas to pieņēma, pamatojoties uz apsvērumu, ka T. Kahveci sieva – kā darba ņēmēja, kura ir Turcijas pilsone un kura ir likumīgi nodarbināta Nīderlandes darba tirgū, – nav zaudējusi 7. pantā noteiktās tiesības naturalizācijas dēļ.

22. Valsts sekretārs iesniedza [kasācijas] sūdzību iesniedzējtiesā. Viņš apgalvo, ka *Rechtbank* nebija pamata uzskatīt, ka ir piemērojams Lēmums Nr. 1/80. Nolēmumā par prejudiciālo jautājumu uzdošanu ir norādīta šāda Valsts sekretāra pozīcija, ka, "kļūstot par Nīderlandes pilsoni, [T. Kahveci sieva] ir ieguvusi iespējami visizdevīgāko stāvokli attiecībā gan uz uzturēšanos, gan uz darbu. [..] var secināt, ka darba ņēmēju, kurš ir Turcijas pilsonis un kurš ir likumīgi nodarbināts Nīderlandes darba tirgū, vairs nevar uzskatīt par Turcijas izcelsmes darba ņēmēju pēc tam, kad viņš ir ieguvis Nīderlandes pilsonību".

Lieta C-9/10

23. O. Inans [*O. Inan*] ieradās Nīderlandē 1999. gadā, pamatojoties uz pagaidu uzturēšanās atļauju. Ar 2000. gada 15. februāra lēmumu viņam tika izsniegta uzturēšanās atļauja ar ierobežojumu "ģimenes apvienošanās ar vienu no vecākiem H. Inanu [*H. Inan*]". 2001. gada 1. aprīlī šai atļaujai tika noteikts parastās pagaidu uzturēšanās atļaujas statuss, un tās termiņš pēdējo reizi tika pagarināts līdz 2005. gada 10. jūnijam.

9 — Skat. tālāk 40. punktu.

24. 2006. gada 12. maijā O. Inans Nīderlandē tika notiesāts par slepkavības mēģinājumu, slepkavības bez iepriekšēja nodoma mēģinājumu, līdzdalību ar narkotikām saistītos noziegumos un vardarbīgu rīcību pret personām. Brīvības atņemšanas sods, kuru nevar piemērot nosacīti, viņam tika piespriests uz septiņiem gadiem, kas ir termiņš, kurš pārsniedz *Vb* 2000 3.86. panta 2. punktā noteikto periodu, ņemot vērā viņa uzturēšanās ilgumu Nīderlandē.

25. Nav strīda par to, ka 1993. gada 22. decembrī, pirms O. Inana iebraukšanas Nīderlandē, viņa tēvs, saglabājot savu Turcijas pilsonību, ieguva Nīderlandes pilsonību. Iesniedzējtiesas nolēmumā ir norādīts, ka O. Inans dzīvoja pie sava tēva līdz savai apcietināšanai 2005. gada februāra sākumā. Tajā ir arī norādīts, ka Valsts sekretārs neapgalvo, ka O. Inana tēvs nav likumīgi nodarbināts Nīderlandes darba tirgū.

26. Ar 2007. gada 13. novembra lēmumu Valsts sekretārs atzina O. Inanu par nevēlamu. Tāpat kā T. Kahveci gadījumā, arī šis lēmums tika pamatots ar *Vw* 2000 67. panta 1. punkta b) apakšpunkta noteikumiem. Valsts sekretārs uzskatīja, ka, ievērojot to, ka O. Inana tēvs ieguva Nīderlandes pilsonību pirms O. Inana ierašanās uzņemošajā dalībvalstī, O. Inanu nevar uzskatīt par ģimenes locekli 7. panta izpratnē. Apstāklis, ka viņa tēvs saglabāja Turcijas pilsonību, to neietekmē.

27. Iesniedzot sūdzību par šo lēmumu, O. Inans norādīja, ka attiecībā uz viņu bija jāpiemēro Direktīvas 2004/38[10] 27. panta 2. punktā paredzētā aizsardzība, kas attiecas uz personām viņa situācijā. Pieņemt lēmumu par to, ka attiecībā uz viņu tā nav piemērojama, nozīmē nelabvēlīgi ietekmēt darba ņēmēju, kuri ir Turcijas pilsoņi, un viņu ģimenes locekļu integrāciju.

28. Ar 2008. gada 17. jūlija lēmumu Valsts sekretārs šo sūdzību noraidīja.

29. O. Inans šo lēmumu pārsūdzēja *Rechtbank's-Gravenhage*, kas pieņēma viņa [apelācijas] sūdzību, pamatojoties uz to, ka O. Inana tēvs nav zaudējis 7. pantā noteiktās tiesības naturalizācijas dēļ.

30. Valsts sekretārs vēlreiz iesniedza [kasācijas] sūdzību par *Rechtbank* lēmumu iesniedzējtiesā, apgalvojot, ka *Rechtbank* ir kļūdaini uzskatījusi, ka ir piemērojams Lēmums Nr. 1/80.

Prejudiciālie jautājumi

31. Abās lietās *Raad van State* [Valsts Padome] ir uzdevusi Tiesai šādus jautājumus prejudiciāla nolēmuma sniegšanai:

"1) Vai [7. pants] ir jāinterpretē tādējādi, ka darba ņēmēja, kurš ir Turcijas pilsonis un kurš ir likumīgi nodarbināts dalībvalsts darba tirgū, ģimenes locekļi uz šo normu nevar atsaukties pēc tam, kad darba ņēmējs, saglabājot Turcijas pilsonību, ir ieguvis uzņemošās dalībvalsts pilsonību?

2) Vai, lai atbildētu uz pirmo jautājumu, ir nozīme tam, kurā brīdī attiecīgais darba ņēmējs, kurš ir Turcijas pilsonis, ir ieguvis uzņemošās dalībvalsts pilsonību?"

32. Rakstveida un mutvārdu apsvērumus iesniedza atbildētāji, Nīderlandes un Polijas valdības, kā arī Eiropas Komisija.

Analīze

Sākotnējie apsvērumi

33. Pirms uzdoto jautājumu izvērtēšanas es vēlētos sniegt dažus īsus sākotnējos apsvērumus.

10 — Skat. tālāk 40. punktu.

34. Pirmkārt, abas pamata prāvas attiecas uz darba ņēmēja, kurš ir Turcijas pilsonis un kurš ir likumīgi nodarbināts uzņemošās dalībvalsts darba tirgū, ģimenes locekļiem. T. Kahveci gadījumā viņa sieva ir meita darba ņēmējam, kurš ir Turcijas pilsonis un kurš ieguva 6. panta 1. punktā noteiktās tiesības pēc ierašanās Nīderlandē. Līdz ar to viņa pati bija ģimenes locekle darba ņēmējam, kurš ir Turcijas pilsonis, un kā tāda bija tiesīga izmantot savā labā 7. pantu. O. Inana gadījumā viņa tēvs ir Turcijas pilsonis, uz kuru attiecas 6. panta 1. punktā noteiktās tiesības. Abos gadījumos ģimenes locekļi (T. Kahveci un O. Inana) pamatojas uz 7. pantā noteiktajām tiesībām. Šīs tiesības (vienmēr pieņemot, ka tās pastāv) T. Kahveci gadījumā izriet no sievas un O. Inana gadījumā no tēva. Ievērojot to, ka gan T. Kahveci, gan O. Inans ieradās Nīderlandē 1999. gadā, viņi abi lietas apstākļu iestāšanās brīdī bija uzturējušies šajā dalībvalstī ilgāk par piecu gadu periodu, kas ir noteikts 7. panta otrajā ievilkumā.

35. Otrkārt, lai arī 7. pantā skaidri ir paredzēta tikai pieeja uzņemošās dalībvalsts darba tirgum, tomēr Tiesa ir noteikusi, ka (tāpat kā 6. panta 1. punkta gadījumā) tas noteikti nozīmē, ka vienlaikus pastāv arī uzturēšanās tiesības, bez kurām šim nosacījumam nebūtu lietderīgās iedarbības [11]. Šīs tiesvedības pamatā ir tieši šīs uzturēšanās tiesības. Ņemot vērā T. Kahveci un O. Inanam [12] piespriesto brīvības atņemšanas sodu ilgumu, jebkurai tiesību uz darbu Nīderlandē izmantošanai būtu akadēmiska nozīme [13].

36. Jēdziena "vienlaikus" attiecināšana uz attiecīgajām uzturēšanās tiesībām nozīmē, ka tiesības uzturēties ir atkarīgas no tiesībām iekļauties darba tirgū. 6. panta 1. punkta izpratnē attiecības starp divām tiesībām (strādāt un uzturēties) varētu uzskatīt par pietiekami skaidrām. 6. panta 1. punkta noteikumu galvenais mērķis ir piešķirt tiesības darba ņēmējiem, kuri ir Turcijas pilsoņi un kuri atbilst tajos noteiktajām prasībām, tikt nodarbinātiem uzņemošajā dalībvalstī. Ja darba ņēmējs vairs nevar stāties darba attiecībās, piemēram, tāpēc, ka ir sasniedzis pensijas vecumu vai cietis darbā nelaimes gadījumā un līdz ar to ir pilnībā zaudējis spēju strādāt, vairs nepastāvēs tiesības palikt tajā, un uzturēšanās tiesības tiks zaudētas [14].

37. 7. panta nosacījumi varētu būt sarežģītāki. Nosacījumiem ir divi saistīti, tomēr arī atšķirīgi mērķi. Pirmkārt, tie veicina Turcijas izcelsmes darba ņēmēju situāciju, ļaujot gūt labumu no savu ģimenes locekļu klātbūtnes valstī, kurā tie uzturas [15]. Otrkārt, tie ir labvēlīgi pašiem ģimenes locekļiem, paredzot tiem tiesības strādāt atalgotu darbu uzņemošajā dalībvalstī, ja viņi likumīgi ir uzturējušies tajā noteiktu laika periodu [16]. Vai, ņemot vērā pirmo mērķi, var apgalvot, ka 7. pantā noteiktās uzturēšanās tiesības ir obligāti uzskatāmas par papildu elementu, stājoties darba attiecībās uzņemošajā dalībvalstī, vai arī tās var pastāvēt neatkarīgi? Tas nav jautājums, kas līdz šim ir vērtēts Tiesas judikatūrā [17], kā arī tas nav jautājums, par kuru šīs lietas dalībnieki ir iesnieguši apsvērumus vai par kuru Tiesai lūgts sniegt prejudiciālu nolēmumu. Tāpēc tas nebūs jautājums, kuru es uzdrošināšos izvērtēt. Es tikai vēlos norādīt, ka šāds jautājums varētu rasties [18]. Pēc tam, kad Tiesa būs pieņēmusi prejudiciālu nolēmumu šajās lietās, valsts tiesai būs jānoskaidro, vai T. Kahveci un/vai O. Inanam piemīt atbilstošās tiesības saskaņā ar 7. pantu.

11 — Šajā ziņā citu starpā skat. attiecībā uz 6. panta 1. punktu 1990. gada 20. septembra spriedumu lietā C-192/89 *Sevince* (*Recueil*, I-3461. lpp., 29. punkts) un attiecībā uz 7. pantu 2010. gada 22. decembra spriedumu lietā C-303/08 *Bozkurt* (Krājums, I-13445. lpp., 31. punkts).

12 — Skat. attiecībā uz T. Kahveci 16. punktu un attiecībā uz O. Inanu 24. punktu.

13 — Vismaz pamata prāvu norises laikā abi iesniedzējtiesas nolēmumi ir pieņemti 2009. gada 31. decembrī.

14 — Šajā ziņā skat. 2000. gada 10. februāra spriedumu lietā C-340/97 *Nazli* (*Recueil*, I-957. lpp., 37. punkts).

15 — Skat. tālāk 50. punktu.

16 — Skat. tālāk 51. punktu.

17 — Lai gan Tiesa 2005. gada 7. jūlija spriedumā lietā C-373/03 *Aydinli* (Krājums, I-6181. lpp.) noteica, ka 7. panta pirmais un otrais ievilkums "neuzliek [ģimenes locekļiem] nekādu pienākumu strādāt atalgotu darbu" (29. punkts), un turpināja 2007. gada 18. jūlija spriedumā lietā C-325/05 *Derin* (Krājums, I-6495. lpp.), nosakot, ka "[ģimenes locekļu] statuss nav atkarīgs no atalgota darba veikšanas" (56. punkts). Es neuzskatu, ka šiem apsvērumiem ir izšķiroša nozīme.

18 — Jāpiebilst, ka no Tiesas judikatūras izriet, ka uzņemošajā dalībvalstī apcietinājumā pavadītie laika periodi paši par sevi, pat ja tie ir vairāku gadu garumā, nenozīmē, ka tiek zaudētas 7. pantā noteiktās tiesības (šajā ziņā skat. spriedumu lietā *Derin*, iepriekš minēts 17. zemsvītras piezīmē, 56. punkts un tajā minētā judikatūra). Tomēr jautājums ir par to, vai, lai izmantotu 7. panta nosacījumus, ģimenes loceklim vienkārši jāuzturas uzņemošajā dalībvalstī, kas būtu kā ģimenes apvienošanās pasākumu sastāvdaļa, ko paredz šie nosacījumi, vai arī jābūt kādām norādēm par nodomu iesaistīties šīs valsts darba tirgū (vajadzības gadījumā pēc atbrīvošanas no cietuma un visiem citiem apstākļiem, kas to paredz).

38. Treškārt, lai iekļautos attiecīgās valsts darba tirgū, darba ņēmējam, kurš ir Turcijas pilsonis un ir likumīgi nodarbināts uzņemošās dalībvalsts darba tirgū un kurš vēlāk naturalizācijas kārtībā iegūst šīs valsts pilsonību, vairāk nav jāpamatojas uz Lēmumu Nr. 1/80. Šādā kontekstā un šajā ziņā lēmums zaudē spēku. Tomēr attiecībā uz darba ņēmēja ģimenes locekļiem joprojām ir svarīga pareiza Lēmuma Nr. 1/80 interpretācija. Saskaņā ar dalībvalstu tiesību sistēmām to pilsoņu ģimenes locekļiem ir tiesības ierasties to teritorijā un tiem var būt tiesības uzturēties un strādāt tajā. Neņemot vērā minēto, tomēr pastāv atsevišķas tiesības, kuras Turcijas pilsoņa ģimenes loceklis var iegūt atbilstoši 7. pantam. Tāpēc ir jānosaka, kā šis nosacījums ir jāpiemēro attiecīgajos apstākļos.

39. Ceturtkārt, abās pamata prāvās Turcijas izcelsmes ģimenes locekļi ir izdarījuši smagus noziedzīgus nodarījumus un tādējādi ir pakļauti riskam tikt izraidītiem no uzņemošās dalībvalsts. Tomēr prejudiciālo jautājumu iespējamā piemērojamība ir ievērojami plašāka. 7. panta nosacījumu piemērošanai darba ņēmēja, kurš ir Turcijas pilsonis un kurš ir ieguvis uzņemošās dalībvalsts pilsonību, ģimenes locekļiem var būt būtiska nozīme attiecībā uz jebkuru šo ģimenes locekli neatkarīgi no viņu situācijas vai pagātnes notikumiem.

40. Visbeidzot, ņemot vērā šos noziedzīgos nodarījumus un risku tikt izraidītiem, būtiska ir Tiesas interpretācija par Lēmuma Nr. 1/80 14. pantu. Tā ir noteikusi, ka sabiedriskās kārtības izņēmuma apjoms atbilstoši šim pantam [19] – un tādējādi valsts iestāžu tiesības piemērot šo pantu – ir interpretējams tāpat, kā šis jēdziens tiek interpretēts jautājumos par tādu darba ņēmēju tiesībām brīvi pārvietoties, kas ir Savienības dalībvalsts pilsoņi. Šobrīd šie nosacījumi ir noteikti Direktīvā 2004/38. Šajā ziņā pasākumus, kas veikti sabiedriskās kārtības vai sabiedrības drošības interesēs ir jāpamato vienīgi ar attiecīgās personas personisko uzvedību. Iepriekšējas krimināla sodāmības pašas par sevi nerada pamatu veikt šādus pasākumus. Tāpēc iepriekšējas krimināla sodāmības var tikt ņemtas vērā tikai tad, ja apstākļi, kas ir pamats notiesāšanai, norāda uz personisko uzvedību, kas rada patiesu apdraudējumu sabiedriskajai kārtībai [20]. Šķiet, ka Nīderlandes tiesību normās nav paredzēta šāda automātiska aizsardzība personām, kuras atrodas T. Kahveci vai O. Inana situācijā.

Pirmais jautājums

41. Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa pēc būtības vēlas noskaidrot, kā 7. panta mērķu izpratnē, ievērojot šo lietu apstākļus, ir jāinterpretē frāze "darba ņēmēja, kurš ir Turcijas pilsonis un kurš ir likumīgi nodarbināts dalībvalsts darba tirgū, ģimenes loceklis".

Asociācijas līguma un Lēmuma Nr. 1/80 mērķi

42. Tā kā Lēmumā Nr. 1/80 nav ietverta šīs frāzes definīcija, tā jāinterpretē, ņemot vērā to plašo kontekstu, kādā šī tiesību norma tika pieņemta.

43. Asociācijas līguma 2. panta 1. punktā un tā 12. pantā ir skaidri noteikts, ka tā mērķis ir izveidot asociāciju, lai veicinātu tirdzniecības un ekonomikas attiecību attīstību līgumslēdzēju pušu starpā, ieskaitot nodarbinātības jomu, pakāpeniski ieviešot darba ņēmēju pārvietošanās brīvību. 12. pantā ir noteikts, ka līgumslēdzējas puses ņems vērā attiecīgos Līguma nosacījumus par pārvietošanās brīvību, "lai pakāpeniski nodrošinātu darba ņēmēju pārvietošanās brīvību to starpā" [21].

44. Asociācijas līguma Papildu protokola 36. pantā ir noteikti papildu nosacījumi attiecībā uz šo pārvietošanās brīvību un to, ka Asociācijas padome lemj par šajā ziņā vajadzīgajiem noteikumiem.

19 — Tiesa noteica, ka "valsts iestādes atsaukšanās uz sabiedriskās kārtības jēdzienu nozīmē, ka papildus sabiedriskiem traucējumiem, ko rada jebkurš likumpārkāpums, pastāv reāli un pietiekami nopietni draudi sabiedrības pamatinteresēm" (skat. citu starpā 2007. gada 4. oktobra spriedumu lietā C-349/06 *Polat*, Krājums, I-8167. lpp., 34. punkts).

20 — Skat. spriedumu lietā *Polat*, iepriekš minēts 19. zemsvītras piezīmē, 30.–32. punkts.

21 — Šajā ziņā skat. spriedumu lietā *Wählergruppe Gemeinsam*, iepriekš minēts 7. zemsvītras piezīmē, 62. punkts.

45. Lēmums Nr. 1/80 tika pieņemts šādā kontekstā. Saskaņā ar preambulas trešo apsvērumu Lēmuma Nr. 1/80 mērķis ir uzlabot darba ņēmēju un viņu ģimenes locekļu tiesisko stāvokli sociālajā jomā salīdzinājumā ar režīmu, kas iedibināts ar Asociācijas padomes 1976. gada 20. decembra Lēmumu Nr. 2/76.

46. Ņemot to vērā, Lēmumā Nr. 1/80 ir paredzēti noteikti nosacījumi par darba ņēmēju, kuri ir Turcijas pilsoņi (6. panta 1. punkts), un šo darba ņēmēju ģimenes locekļu (7. pants) nodarbinātību dalībvalstīs.

47. Atbilstoši 6. panta 1. punkta nosacījumiem darba ņēmējam, kurš ir Turcijas pilsonis un kurš ir likumīgi nodarbināts dalībvalsts darba tirgū, tiek piešķirtas noteiktas tiesības attiecībā uz viņa nodarbinātību tajā. Likumīgi nostrādājot četrus gadus, viņš var brīvi strādāt jebkuru atalgotu darbu pēc paša izvēles šajā valstī. Līdz ar to attiecībā uz pieeju darba tirgum viņš ir tādā pašā situācijā kā tās valsts vai Savienības pilsonis, kurš izmanto tiesības brīvi pārvietoties.

48. 7. pantā paredzētie noteikumi papildina šos nosacījumus. Tajā ir paredzēti noteikumi attiecībā uz šāda darba ņēmēja ģimenes locekļiem, kuri var viņam pievienoties uzņemošajā dalībvalstī.

49. Tiesa ir noteikusi, ka 7. panta mērķis ir veicināt darba ņēmēju, kuri ir Turcijas pilsoņi, nodarbinātību un uzturēšanos, nodrošinot, ka tiek saglabāta saikne ar ģimeni uzņemošajā dalībvalstī [22].

50. Šis mērķis tiek sasniegts, pirmkārt, nodrošinot ģimenes locekļiem iespēju pievienoties darba ņēmējam, kurš ir Turcijas pilsonis, uzņemošajā dalībvalstī un uzturēties tajā, lai ģimene būtu vienota.

51. Otrkārt, lai pastiprinātu emigrējuša darba ņēmēja, kas ir Turcijas pilsonis, ģimenes integrāciju uzņemošajā dalībvalstī, 7. pantā ir noteiktas tiesības šiem ģimenes locekļiem pēc noteikta laika strādāt atalgotu darbu šajā dalībvalstī [23].

52. Tiesa par šo divpakāpju mērķi ir noteikusi, ka "ar 7. panta 1. punktu ieviestajam regulējumam uzņemošajā valstī ir jārada labvēlīgi nosacījumi ģimenes apvienošanai, vispirms ģimenes locekļiem ļaujot dzīvot pie ieceļojušā darba ņēmēja un pēc tam uzlabojot viņu situāciju, piešķirot tiesības šajā valstī strādāt" [24].

53. Interpretējot 6. panta 1. punktu un 7. pantu, izšķiroša nozīme ir gan darba ņēmēja, kurš ir Turcijas pilsonis, gan viņa ģimenes locekļu integrācijas jēdziena izpratnei [25].

54. Ņemot to vērā, vai var uzskatīt, ka darba ņēmējam, kurš ir Turcijas pilsonis un kurš ir likumīgi nodarbināts uzņemošās dalībvalsts darba tirgū, kā arī izmanto 6. panta 1. punktā (O. Inana tēvs) vai 7. pantā (T. Kahveci sieva) noteiktās tiesības, bet pirms ģimenes apvienošanās atbilstoši 7. pantam viņš, saglabājot savu Turcijas pilsonību, iegūst šīs valsts pilsonību, jāpiemīt tiesībām, kas citādi būtu pieejamas viņa ģimenes locekļiem atbilstoši 7. pantam?

55. Manuprāt, tas tā nevar būt.

56. Šāds secinājums būtu pilnībā pretrunā manis iepriekš minētajam integrācijas mērķim.

22 — Šajā ziņā skat. 1997. gada 17. aprīļa spriedumu lietā C-351/95 *Kadiman* (*Recueil*, I-2133. lpp., 34. punkts).

23 — Skat. spriedumu lietā *Kadiman*, iepriekš minēts 22. zemsvītras piezīmē, 35. punkts.

24 — Skat. spriedumu lietā *Kadiman*, iepriekš minēts 22. zemsvītras piezīmē, 36. punkts.

25 — Attiecībā uz Lēmumu Nr. 1/80 skat. vispārīgi arī 2003. gada 21. oktobra spriedumu apvienotajās lietās C-317/01 un C-369/01 *Abatay* u.c. (*Recueil*, I-12301. lpp., 90. punkts), kurā Tiesa uzskata, ka lēmuma "mērķis pēc būtības ir pakāpeniska darba ņēmēju, kuri ir Turcijas pilsoņi, integrācija [uzņemošās dalībvalsts teritorijā]".

57. Darba ņēmējam, kurš ir Turcijas pilsonis un kurš atbilst gan 6. panta 1. punkta un 7. panta prasībām, gan arī naturalizācijas prasībām saskaņā ar uzņemošās dalībvalsts noteikumiem par pilsonības iegūšanu, radīsies dilemma – pieņemot, ka viņš vienmēr ir vēlējies, lai viņa ģimenes locekļi viņam pievienojas šajā valstī atbilstoši 7. panta noteikumiem. Viņš varētu atteikties no nodoma naturalizācijas kārtībā iegūt pilsonību un, pieņemot, ka ir gaidāma atļauja ģimenes locekļiem pievienoties viņam, baudīt viņu klātbūtni valstī, kurā viņš strādā un uzturas. Vai arī viņš varētu atteikties no nodoma par ģimenes pievienošanos viņam saskaņā ar 7. pantu un iesniegt pieteikumu uzņemošās dalībvalsts pilsonības piešķiršanai.

58. Tas tiesa, ka šādā gadījumā viņš gūtu labumu no šīs valsts tiesiskā regulējuma par ģimenes locekļu klātbūtni tās teritorijā. Tomēr, lai arī kas būtu noteikts attiecīgajās valsts vai ES tiesību normās saistībā ar šādām situācijām, tas nav – vai vismaz to nevajadzētu – uzskatīt par līdzvērtīgu 7. pantā noteiktajām tiesībām. Kā norāda Komisija (kuras viedoklis ir pretējs Nīderlandes un Polijas valdību viedoklim), ir jāpieņem, ka šādos apstākļos liela daļa darba ņēmēju, kuri ir Turcijas pilsoņi, atturēsies no naturalizācijas pieteikuma iesniegšanas. Tas būtu negodīgi un nepamatoti. Tas arī nav nepieciešams.

59. Vai Nīderlandes valdības apgalvojums, ka, iegūstot uzņemošās dalībvalsts pilsonību, Turcijas izcelsmes darba ņēmējs ir sasniedzis integrācijas procesa "virsotni", ietekmē šo secinājumu? Citiem vārdiem sakot, viņš ir integrējies sabiedrībā un līdz ar to nav pamata uz viņu (un netieši uz viņa ģimenes locekļiem) attiecināt Lēmuma Nr. 1/80 noteikumus. Ar šo apgalvojumu tiek apstiprināti šajā lēmumā paredzētie integrācijas mērķi, uzskatot, ka tie ir sasniegti.

60. Nedomāju, ka tas tā ir.

61. Tomēr integrācijas jēdziens nav tikai plašs. Tas ir arī sarežģīts. Tam ir būtiska nozīme kā interpretācijas instrumentam sociālajā un nodarbinātības jomā, kā arī naturalizācijas un pilsonības kontekstā. Valodas, ģimenes saišu, kultūras, reliģijas un izglītības jautājumi arī ir jāņem vērā. Jēdzienu var izprast, tikai ņemot vērā kontekstu, kādā tas ir izmantots. Atsevišķos gadījumos svarīga ir nevis jēdziena "pilnīga integrācija" valsts sabiedrībā nozīme, bet gan integrācijas pakāpe, lai atbilstu noteiktas tiesību normas prasībām. Tādējādi spriedumā lietā *Bidar*[26] Tiesa skaidroja šobrīd esošā LESD 18. panta noteikumus attiecībā uz studentu integrāciju uzņemošās dalībvalsts sabiedrībā, nosakot, ka trīs gadu uzturēšanās periods šajā valstī ir pietiekams, lai atbilstu jēdzienam "lai garantētu atbilstošu integrāciju [šajā valstī]"[27].

62. Tomēr integrācijas jēdziena izpratne šaurajā kontekstā attiecībā uz noteikumiem par finansējumu studentiem no citām dalībvalstīm lielā mērā atšķiras no tā izpratnes šajā lietā. No šajā lietā iesniegtajiem Nīderlandes valdības apsvērumiem es sapratu, ka runa ir par integrāciju tās visplašākajā nozīmē. Nīderlande uzskata, ka, naturalizācijas kārtībā iegūstot pilsonību, Turcijas pilsonis T. Kahveci sievas vai O. Inana tēva situācijā ir pilnībā "iekļāvies" uzņemošās dalībvalsts sabiedrībā. Citiem vārdiem sakot, naturalizācija un integrēšanās sabiedrībā ir viens un tas pats.

63. Man šķiet, ka šīs lietas kontekstā šāda integrācijas procesa interpretācija ir nepareiza. Acīmredzami, ka naturalizācija ir viens no šī procesa posmiem. Tādējādi šis posms var būt ļoti svarīgs. Daudzos gadījumos tas liecina par personas, kura ieguvusi pilsonību naturalizācijas kārtībā, vēlmi pilnīgāk iesaistīties uzņemošās dalībvalsts sabiedrībā un šīs valsts apliecinājumu, ka viņai tā būtu jārīkojas. Tomēr, manuprāt, nebūtu pareizi teikt, ka pēc tam, kad Turcijas izcelsmes darba ņēmējs ir ieguvis šīs valsts pilsonību, viņš uzreiz, neīstenojot nekādus citus pasākumus, ir pilnībā integrējies šīs valsts sabiedrībā un turklāt ir sarāvis

26 — 2005. gada 15. marta spriedums lietā C-209/03 (Krājums, I-2119. lpp.).

27 — Attiecīgais jautājums lietā *Bidar* bija saistīts ar tādu valsts tiesību aktu spēkā esamību, saskaņā ar kuriem studentiem, kuri likumīgi uzturas uzņemošajā dalībvalstī, tiek piešķirts atbalsts uzturēšanās izdevumu segšanai, pieņemot, ka studenti "pastāvīgi dzīvo" šajā valstī. Tiesa noteica, ka tas ir likumīgi, ka dalībvalsts piešķir šādu atbalstu tikai studentiem, kas ir pierādījuši zināmu integrācijas pakāpi minētās valsts sabiedrībā. Šādu prasību pamato vajadzība dalībvalstij nodrošināt, ka atbalsta piešķiršana uzturēšanās izdevumu segšanai studentiem no citām dalībvalstīm nekļūst par nepamatotu slogu, kas ietekmētu vispārējo atbalsta apjomu, ko var piešķirt šī valsts. Var uzskatīt, ka attiecīgo integrācijas pakāpi pamato secinājums, ka attiecīgais students uzņemošajā dalībvalstī ir uzturējies noteiktu laika periodu. Šajā ziņā skat. vispārīgi sprieduma 48., 57.–59. un 63. punktu.

visas nozīmīgās saiknes ar savas izcelsmes valsti. Lai persona būtu integrējusies šādā veidā, būtu vajadzīgi vairāki gadi – nevis piecu gadu periods, kas noteikts Nīderlandes tiesību aktos, lai varētu iesniegt naturalizācijas pieteikumu. Tiešām – šī procesa īstenošanai būtu vajadzīgas vairākas paaudzes. Ja šāds darba ņēmējs naturalizācijas kārtībā iegūst pilsonību, būtu pareizi teikt, ka viņš ir spēris soli, pat lielu soli, pretī integrācijai. Tas nav tas pats, kas apgalvot, kas viņš ir pilnībā integrējies.

64. Manuprāt, Nīderlandes valdības apsvērums ir jānoraida. Lai sniegtu pilnīgu izvērtējumu, es piebildīšu, ka gadījumā, ja šajās lietās iesaistītie Turcijas pilsoņi, iegūstot uzņemošās dalībvalsts pilsonību, būtu nepārprotami atteikušies no savas sākotnējās pilsonības, manuprāt, situācija būtu atšķirīga. Šāda rīcība norādītu uz personas nodomu, ka tā vairs nevēlas izmantot tiesības, kas izriet no Lēmuma Nr. 1/80. Šajā gadījumā tas tā nav.

Pilsonība

65. Nozīmīga daļa Nīderlandes un Polijas valdību apsvērumu attiecas uz to, kāda, viņuprāt, ir pilsonības tiesību nozīme šīs tiesvedības kontekstā. Tāpēc ir jāizvērtē, kāda ietekme, ja tāda vispār pastāv, šai tiesību jomai ir uz iepriekš manis minētajiem apsvērumiem.

66. Nīderlandes valdība būtībā apgalvo, ka, ja personai ir dubultā pilsonība, ieskaitot uzņemošās dalībvalsts pilsonību, šī valsts var piemērot noteikumus par "savu" pilsonību. Šajā gadījumā persona nevar izvēlēties atsaukties uz tām tiesību normām, kuras attiecīgajā situācijā būtu tai labvēlīgākas.

67. Savukārt Polijas valdība uzskata, ka katrai dalībvalstij ir tiesības noteikt noteikumus ne tikai par tās pilsonības iegūšanu un zaudēšanu, bet arī par tiesiskajām sekām, kas izriet no šīs pilsonības. Tāpēc procesos, kas ierosināti valsts iestādēs, dalībvalsts var liegt tiesības, kas pamatojas uz no citas valsts pilsonības izrietošām tiesībām.

68. Šī argumentācija mani nepārliecina.

69. Protams, atbilstoši pašreizējām tiesībām dalībvalstīm ir tiesības noteikt nosacījumus par to pilsonības iegūšanu un zaudēšanu [28]. Tāda pati pozīcija ir arī attiecībā uz dalībvalstu tiesībām izmantot savas kompetences pilsonības jomā vispārīgi. Tomēr šajā gadījumā ir jāievēro nosacījums, ka šī kompetence jāīsteno, pienācīgi ievērojot Eiropas Savienības (turpmāk tekstā – "ES") tiesības [29].

70. Tiesības, kas izriet no 6. panta 1. punkta un 7. panta, ir Savienības tiesību sistēmas [30] neatņemama sastāvdaļa, un tām ir tieša iedarbība [31]. Tādējādi dalībvalstīm ir saistoši pienākumi, kas izriet no šiem nosacījumiem, tieši tāpat, kā tām ir pienākums ievērot citus ES tiesībās noteiktos noteikumus.

71. Nepastāvot pretrunai ar primāriem apsvērumiem, manuprāt, izriet, ka attiecīgās tiesības ir īstenojamas pret dalībvalstīm atbilstoši to tiesību normām.

28 — Skat. citu starpā Līguma par Eiropas Savienību Nobeiguma akta (OV 1992, C 191, 98. lpp.) pielikumā dalībvalstu pievienotās Deklarācijas Nr. 2 par dalībvalstu pilsonību, Edinburgā 1992. gada 11. un 12. decembrī rīkotajā Eiropadomes sanāksmē valstu un valdību vadītāju pieņemto lēmumu par dažiem jautājumiem, kurus saistībā ar Līgumu par Eiropas Savienību bija izvirzījusi Dānija (OV 1992, C 348, 1. lpp.), un 1997. gada 6. novembra Eiropas Konvencijas par pilsonību, kura ir noslēgta Eiropas Padomē un stājusies spēkā 2000. gada 1. martā, 3. pantu.

29 — Skat. 1992. gada 7. jūlija spriedumu lietā C-369/90 *Micheletti* u.c. (*Recueil*, I-4239. lpp., 10.punkts), 1999. gada 11. novembra spriedumu lietā C-179/98 *Mesbah* (*Recueil*, I-7955. lpp., 29.punkts), 2004. gada 19. oktobra spriedumu lietā C-200/02 *Zhu* un *Chen* (Krājums, I-9925. lpp., 39. punkts) un 2010. gada 2. marta spriedumu lietā C-135/08 *Rottmann* (Krājums, I-1449. lpp., 39. un 41. punkts). Protams, galvenais princips tiek piemērots plašāk – piemēram, skat. vispārīgi attiecībā uz brīvību veikt uzņēmējdarbību 1990. gada 19. jūnija spriedumu lietā C-213/89 *Factortama* u.c. (*Recueil*, I-2433. lpp.) un attiecībā uz nodokļu sistēmu 1978. gada 9. marta spriedumu lietā 106/77 *Simmenthal* (*Recueil*, 629. lpp.).

30 — Šajā ziņā skat. spriedumu lietā *Sevince*, iepriekš minēts 11. zemsvītras piezīmē, 9. punkts.

31 — Skat. attiecībā uz 6. panta 1. punktu spriedumu lietā *Sevince*, minēts iepriekš 11. zemsvītras piezīmē, 26. punkts, un attiecībā uz 7. pantu spriedumu lietā *Kadiman*, iepriekš minēts 22. zemsvītras piezīmē, 28. punkts, kā arī 2000. gada 22. jūnija spriedumu lietā C-65/98 *Eyüp* (*Recueil*, I-4747. lpp., 25. punkts).

72. Savu apsvērumu atbalstam Nīderlandes un Polijas valdības ievērojami pamatojas uz spriedumu lietā *Mesbah*[32]. Šī lieta attiecās uz darba ņēmēju, kurš ir Marokas pilsonis un kurš uzturējās Beļģijā, un kurš pēc ierašanās tajā, saglabājot savu sākotnējo pilsonību, ieguva Beļģijas pilsonību. Viņa māte, kas ir arī Marokas pilsone, dzīvoja kopā ar viņu un bija invalīde. Viņa apgalvoja, ka viņai bija tiesības saņemt invaliditātes pabalstu šajā valstī atbilstoši EEK un Marokas Sadarbības līguma (turpmāk tekstā – "Sadarbības līgums") 41. panta 1. punkta noteikumiem, saskaņā ar kuriem ģimenes locekļiem, kuri dzīvo kopā ar darba ņēmēju, izmaksā sociālos pabalstus atbilstoši tiem pašiem noteikumiem, kuri tiek piemēroti Beļģijas pilsoņiem[33]. Tomēr saskaņā ar Beļģijas tiesisko regulējumu neatkarīgi no tā, vai darba ņēmējs bija saglabājis Marokas pilsonību, viņam piemēroja tādu režīmu, it kā viņam būtu tikai Beļģijas pilsonība. Pamatojoties uz lietas faktiskajiem apstākļiem, Tiesa lēmumā noteica, ka, ievērojot to, ka 1) darba ņēmējam bija uzņemošās dalībvalsts pilsonība, 2) attiecīgās tiesības neizrietēja no fakta, ka darba ņēmējs būtu citas dalībvalsts pilsonis, bet no pamata, ka viņam ir tādas valsts pilsonība, kas nav ES dalībvalsts, un 3) apstrīdētās tiesības attiecas uz līgumu, kura mērķis nebija nodrošināt brīvu darba ņēmēju, kuri ir Marokas pilsoņi, pārvietošanos tobrīd vēl Kopienā, bet tikai nostiprināt šo darba ņēmēju un viņu ģimenes locekļu, kuri dzīvo ar viņiem, sociālās drošības situāciju uzņemošajā dalībvalstī, Beļģija varēja piemērot tiesību normas par savu pilsonību, lai darba ņēmēja, kas ir Marokas pilsonis, mātei atteiktu piešķirt invaliditātes pabalstu[34].

73. Es nevaru piekrist, ka Tiesas paustās atziņas lietā *Mesbah* jāpiemēro šajā tiesvedībā. Sadarbības līguma piemērojamība un mērķi bija ievērojami šaurāki, salīdzinot ar Asociācijas līgumu, kas ir šajā lietā aizskarto tiesību pamats[35]. Protams, ka Sadarbības līgumā tika noteikts Marokas pilsoņu diskriminācijas aizliegums attiecībā uz darba apstākļiem un atalgojumu pilsonības dēļ[36]. Tomēr Sadarbības līguma III sadaļas (ar nosaukumu "Sadarbība darbaspēka jomā") nosacījumi būtībā attiecās tikai uz sociālās drošības jomu, kurā arī jānodrošina nediskriminējošs režīms[37]. Tajā nekas netika minēts par tiesībām, kas pamatojas uz integrāciju, atbilstoši 6. panta 1. punkta un 7. panta noteikumiem. Tiesa vairākkārt ir noteikusi, ka šie panti ir jāinterpretē plaši un ņemot vērā to mērķi. Piemēram, tā ir noteikusi, ka Lēmuma Nr. 1/80 II nodaļas I iedaļas nosacījumi, kuri ietver 6. panta 1. punktu un 7. pantu, "ir darba ņēmēju brīvas pārvietošanās īstenošanas, pamatojoties uz [LESD 45., LESD 46. un LESD 47. pantu], papildu posms"[38]. Šajā ziņā no pastāvīgās judikatūras attiecībā uz Asociācijas līguma 12. panta un Papildprotokola 36. panta redakciju, kā arī uz Lēmuma Nr. 1/80 mērķi izriet, ka, cik vien iespējams, [LESD 45., LESD 46. un LESD 47. pantā] paredzētie principi ir jāattiecina arī uz Turcijas pilsoņiem, uz kuriem attiecas Lēmumā Nr. 1/80 paredzētās tiesības[39]. Man šķiet, ka šāda pieeja ir ļoti atšķirīga, salīdzinot ar to, kuru Tiesa apstiprināja lietā *Mesbah* attiecībā uz Sadarbības līguma saturu.

74. Vispārīgi man šķiet, ka, lai arī saskaņā ar valsts tiesībām attiecībās ar darba ņēmēju, kuram ir Nīderlandes un Turcijas pilsonības, Nīderlandes iestādes viņu var uzskatīt par personu, kurai ir tikai Nīderlandes pilsonība, tomēr tās nevar ignorēt šīs personas Turcijas pilsonību viņu attiecībās ar personām, kuras nav Nīderlandes pilsoņi. Objektīvi un raugoties no ģimenes locekļa viedokļa, pilsonis ar dubulto pilsonību ir persona, kurai ir Turcijas pilsonība un kura likumīgi ir nodarbināta Nīderlandes darba tirgū, un tāpēc uzskatāma par "darba ņēmēju, kurš ir Turcijas pilsonis" Lēmuma Nr. 1/80 izpratnē. Pieņemot, ka ģimenes locekļi ieradušies Nīderlandē likumīgi, viņiem piemīt 7. pantā noteiktās tiesības, pat ja šo tiesību avotam pašam tās vairs nepiemīt, jo attiecībās ar šo personu Nīderlandes iestādes var neņemt vērā šo personas pilsonības statusa daļu.

32 — Iepriekš minēts 29. zemsvītras piezīmē.

33 — Eiropas Ekonomikas kopienas un Marokas Karalistes Sadarbības līgums, kas parakstīts Rabatā 1976. gada 27. aprīlī un Kopienas vārdā apstiprināts ar Padomes 1978. gada 26. septembra Regulu (EEK) Nr. 2211/78 (OV L 264, 1. lpp.). Tā 41. panta 1. punktā ir noteikts, ka "pret darba ņēmējiem, kas ir Marokas pilsoņi, un viņu ģimenes locekļiem, kas dzīvo kopā ar viņiem, sociālā nodrošinājuma jomā attiecas sistēma, kas nediskriminē pilsonības dēļ salīdzinājumā ar tās dalībvalsts pilsoņiem, kurā tie tiek nodarbināti".

34 — Skat. šajā lietā pasludinātā sprieduma 34., 35., 36. un 39. punktu.

35 — Šajā ziņā skat. 2004. gada 30. septembra spriedumu lietā C-275/02 *Ayaz* (Krājums, I-8765. lpp.), kurā Tiesa uzskatīja, ka Asociācijas līgumam "mērķis ir daudz tālejošāks" nekā Sadarbības līgumam (47. punkts).

36 — 40. pants.

37 — 41. pants.

38 — Skat. citu starpā spriedumu lietā *Wählergruppe Gemeinsam*, iepriekš minēts 7. zemsvītras piezīmē, 64. punkts.

39 — Skat. citu starpā spriedumu lietā *Nazli*, iepriekš minēts 14. zemsvītras piezīmē, 55. punkts.

75. Papildus norādīšu uz šo. Acīmredzami pilsonība un ar to saistītās dalībvalsts tiesības un pienākumi ir šīs tiesvedības *strīda* pamatā. Lai atbildētu uz iesniedzējtiesas pirmo jautājumu, Lēmums Nr. 1/80 ir jāinterpretē, ņemot vērā uzņemošās dalībvalsts iegūtās pilsonības ietekmi uz tiesībām, kas izriet no 6. panta 1. punkta un 7. panta. Tomēr es to neuzskatu par *strīda pamatu*. Patiesais šīs tiesvedības jautājums ir par to, kā ir jāinterpretē dalībvalsts noteikumi par pilsonību, nevis par tiem kā tādiem. Šajā ziņā savu viedokli jau esmu izklāstījusi. Esmu arī norādījusi, ka neuzskatu, ka valsts tiesiskais regulējums par pilsonību būtu tāds, ka šajā lietā būtu jāpiemēro atšķirīga pieeja.

76. Lai arī nesenajā judikatūrā pārvietošanās brīvības principa un pilsonības tiesību savstarpējo attiecību kontekstā tiek ietverts arī Savienības pilsonības jēdziens [40], jāņem vērā, ka noteikumi par tiesībām brīvi pārvietoties radās pirms šī jēdziena ieviešanas un tos var uzskatīt, ciktāl tas vajadzīgs, lai iedalītu tos paralēli "tradicionālajiem" noteikumiem, par būtisku imigrācijas tiesību aspektu [41]. Manuprāt, šāda pieeja jāpiemēro jēdzieniem, kuri ir jāsaprot kā tuvi tiesībām brīvi pārvietoties, piemēram, tiesības, kas izriet no 6. panta 1. punkta un 7. panta. Tajos ir noteiktas tiesības uzturēties pēc tam, kad ir atļauta iebraukšana, un vajadzības gadījumā arī iekļauties darba tirgū dalībvalsts teritorijā. Šajā lietā galvenais jautājums nav par to, "kāda pilsonība ir prasītājiem pamata prāvā?", bet gan "pret kurām personu kategorijām dalībvalstij var būt pienākumi atbilstoši 6. panta 1. punktam un 7. pantam?".

77. Tā kā daži lietas dalībnieki savos apsvērumos ir minējuši šos papildu aspektus, es tos īsumā izvērtēšu.

78. Pirmkārt, Polijas valdība apgalvo, ka, interpretējot Lēmumu Nr. 1/80 veidā, kā es to ieteicu, veidotos nesakritības attieksmē pret Nīderlandes pilsoņiem, proti, tiem, kuriem otra pilsonība ir Turcijas, un tiem, kuriem ir tikai uzņemošās dalībvalsts pilsonība. Ja un ciktāl šāda situācija veidotos, tā izrietētu no pienākumiem, kas noteikti pašā Asociācijas līgumā. Kā jau minēju, šādi pienākumi ir saistoši visām dalībvalstīm. Šī situācija neatšķiras no tās, kas veidojas Savienības pilsonības kontekstā; šādos apstākļos neizbēgami var veidoties nesakritības [42].

79. Otrkārt, Polijas valdība savus apsvērumus pamato ar Hāgas konvencijas [43] 3. pantu. Kā Tiesa noteica spriedumā lietā *Farcia Avello*, šis nosacījums neuzliek pienākumu, bet tikai rada izvēles iespējas līgumslēdzējām pusēm [44]. Tam tā esot, dalībvalstis nevarēs izmantot šo iespēju, ja tā ir pakļauta saistošiem pienākumiem, kuros noteikts aizliegums šādām darbībām.

80. Treškārt, Komisija pamatojas uz Tiesas judikatūru par 7. pantā noteikto tiesību zaudēšanu. Tiesa ir noteikusi, ka 7. panta 1. punktā paredzētās tiesības ģimenes locekļiem, kuri atbilst minētajā punktā norādītajiem nosacījumiem, var ierobežot tikai divos gadījumos, t.i. – vai nu gadījumā, ja iebraucēja no Turcijas klātbūtne uzņemošās dalībvalsts teritorijā viņa personīgas rīcības dēļ rada patiesu un smagu apdraudējumu sabiedriskajai kārtībai, sabiedrības drošībai vai veselībai minētā Lēmuma Nr. 1/80 14. panta 1. punkta izpratnē, vai arī ja attiecīgā persona uz ilgāku laiku un bez pamatota iemesla ir atstājusi šīs valsts teritoriju [45].

40 — Piemēram, skat. 2003. gada 2. oktobra spriedumu lietā C-148/02 *Garcia Avello* (*Recueil*, I-11613. lpp.), spriedumu lietā *Rottmann*, iepriekš minēts 29. zemsvītras piezīmē, 2011. gada 8. marta spriedumu lietā C-34/09 *Ruiz Zambrano* (Krājums, I-1177. lpp.) un 2011. gada 5. maija spriedumu lietā C-434/09 *Mc Carthy* (Krājums, I-3375. lpp.).

41 — Šajā ziņā skat. White, R. M., "Nationality and Citizenship", no: *Stair Memorial Encyclopaedia*, 9. izdevums, 5. punkts.

42 — Šajā ziņā skat. ģenerāladvokāta Z. Albēra [*S. Alber*] secinājumus iepriekš 29. zemsvītras piezīmē minētajā lietā *Meshab*, 49. punkts. Lai arī Tiesa, pieņemot spriedumu, neņēma vērā šos secinājumus, tā neapstrīdēja ģenerāladvokāta viedokli par attiecīgo jautājumu.

43 — Hāgas 1930. gada 12. aprīļa Konvencija par dažiem jautājumiem attiecībā uz pilsonības likumu kolīzijām (*League of Nations Treaties Series*, 179. sējums, 89. lpp.). Konvencija stājās spēkā 1937. gada 1. jūlijā. To ir ratificējušas vairākas dalībvalstis, ieskaitot Nīderlandi. Konvencijas 3. pantā ir noteikts, ka, "ievērojot Konvencijas nosacījumus, personu, kurai ir divas vai vairākas pilsonības, katra valsts, kuras pilsonība šai personai ir, var uzskatīt par savu pilsoni".

44 — Iepriekš minēts 40. zemsvītras piezīmē. Skat. šajā lietā pasludinātā sprieduma 28. punktu.

45 — Skat. citu starpā 2004. gada 11. novembra spriedumu lietā C-467/02 *Cetinkaya* (Krājums, I-10895. lpp., 36. un 38. punkts), 2008. gada 25. septembra spriedumu lietā C-453/07 *Er* (Krājums, I-7299. lpp., 30. punkts) un 2008. gada 18. decembra spriedumu lietā C-337/07 *Altun* (Krājums, I-10323. lpp., 62. punkts). Par pozīciju attiecībā uz 6. pantu skat. iepriekš 36. punktu.

81. Neredzu iemeslu, kāpēc šie apsvērumi būtu jāņem vērā šajā lietā. Ar tiem Tiesa nosaka robežas apstākļiem, kuros uzņemošā dalībvalsts var atcelt 7. pantā noteiktās tiesības. Šajā lietā šis jautājums nav jāvērtē. Jautājums ir par to, vai vispirms šīs tiesības ir radušās – nevis, vai tām pastāvot, tās var atcelt. Lai atbildētu uz iesniedzējtiesas jautājumiem, tādēļ jāpiemēro atšķirīga sākotnējā pieeja.

82. Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, uzskatu, ka atbildei uz pirmo jautājumu ir jābūt, ka 7. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka darba ņēmēja, kurš ir Turcijas pilsonis un kurš ir likumīgi nodarbināts dalībvalsts darba tirgū, ģimenes locekļi var atsaukties uz šo normu neatkarīgi no tā, ka attiecīgais darba ņēmējs, saglabājot Turcijas pilsonību, ir ieguvis uzņemošās dalībvalsts pilsonību.

Otrais jautājums

83. Ar savu otro jautājumu iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai, lai atbildētu uz pirmo jautājumu, ir nozīme tam, kurā brīdī attiecīgais darba ņēmējs, kurš ir Turcijas pilsonis, ir ieguvis uzņemošās dalībvalsts pilsonību. Uz jautājumu būtu jāatbild, ja, piemēram, saistībā ar pirmo jautājumu nozīme būtu noteiktam brīdim, kad tiek iegūta uzņemošās dalībvalsts pilsonība. Ņemot vērā to, ka piedāvātajā atbildē uz pirmo jautājumu skaidrojums jau ir ietverts un jautājums par attiecīgajiem termiņiem šajā lietā nerodas, ierosinu, ka uz otro jautājumu atbilde nav jāsniedz.

Secinājumi

84. Tādēļ es iesaku, lai Tiesa uz *Raad van State* uzdotajiem jautājumiem atbildētu šādi:

EEK un Turcijas Asociācijas padomes 1980. gada 19. septembra Lēmuma Nr. 1/80 par asociācijas izveidošanu 7. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka darba ņēmēja, kurš ir Turcijas pilsonis un kurš ir likumīgi nodarbināts dalībvalsts darba tirgū, ģimenes locekļi var atsaukties uz šo normu neatkarīgi no tā, ka darba ņēmējs, saglabājot Turcijas pilsonību, ir ieguvis uzņemošās dalībvalsts pilsonību.